

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024—2030

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024—2030 (RP 138/2025 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Sanna Nieminen, finansministeriet
- direktör Erja Heikkinen, undervisnings- och kulturministeriet
- direktör Jussi Vauhkonen, Finlands Akademi
- verksamhetsledare Ida Mielityinen, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- verksamhetsledare Heikki Holopainen, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Aalto-universitetet
- Helsingfors universitet
- Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk
- Lapin ammattikorkeakoulu
- Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet LUT
- Åbo yrkeshögskola
- Åbo universitet
- Innovationsfinansieringsverket Business Finland
- sammanslutningen för forskningsinstituten Tulanet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024—2030 (1092/2022, lagen om FoU-finansiering) föreskrivs om beloppet av den forsknings- och utvecklingsfinansiering som ska tas in i statsbudgeten åren 2024—2030. Statens FoU-satsningar syftar

Utlåtande KuUU 14/2025 rd

till en hållbar tillväxt i samhällsekonomin och produktivitetsutveckling samt till att höja utbildningsnivån och öka antalet personer som utför det ökande FoU-arbetet. Höjningen och ökningen behövs för tillväxten och produktivitetsutvecklingen. Ökningarna av statens FoU-finansiering baserar sig på en politisk överenskommelse som nåtts som resultat av parlamentariskt arbete åren 2021 och 2022. Statsminister Orpos regering har i sitt program förbundit sig att genomföra den parlamentariska FoUI-arbetsgruppens förslag om hur finansieringen av Finlands FoU-verksamhet ska höjas så att andelen utgifter för forskning och utveckling ökar till fyra procent av bruttonationalprodukten före 2030.

Liksom de sakkunniga anser utskottet att det är mycket viktigt att regeringen inte föreslår någon ändring i målet att höja statens FoU-finansiering till 1,2 procent av bruttonationalprodukten före 2030. Det är väsentligt att målet bibehålls med tanke på en konsekvent FoU-politik samt en långsiktig och förutsägbar finansiering.

Utskottet anser att propositionens förslag att ändra 2 § i lagen om FoU-finansiering så att finansministeriets senaste ekonomiska prognos i fortsättningen kan beaktas vid justeringen av beloppen av de årliga höjningarna av den statliga finansieringen är motiverat. Bakgrunden till propositionen är regeringens riktlinjer vid förhandlingarna om budgetpropositionen för 2026 om anpassningsåtgärder inom de offentliga finanserna på cirka en miljard euro på 2027 års nivå. Finlands BNP har under de senaste åren ökat långsammare än vad som beräknades vid beredningen av lagen om FoU-finansiering. Därför beräknas den ökning av FoU-verksamheten i euro som beräknats utifrån den ursprungliga lagen leda till att FoU-satsningarna under de närmaste åren procentuellt sett ökar mer än den målsatta utvecklingstrenden.

I propositionen föreslås det att justeringstidpunkterna för kalkylerna över höjningar av finansieringen ska bli 2026, 2028 och 2030 i stället för de gällande 2024 och 2028. Genom att justeringstidpunkterna för de årliga höjningarna ändras i enlighet med förslaget kan höjningarna i euro och procent fås att gå hand i hand så väl som möjligt. Utifrån den föreslagna ändringen beräknas statens totala FoU-finansiering minska med cirka 1,3 procent 2026 och 2027 jämfört med den gällande lagen.

I och med ändringen ökar konjunkturrisken för statens ökade FoU-finansiering och därmed försämras förutsägbarheten. Det bör noteras att den föreslagna ändringen inte medför nedskärningar i den befintliga finansieringen utan i den planerade ökningen av finansieringen. Enligt en bedömning i ett sakkunnigytrande kommer förslaget sannolikt inte att ha några negativa konsekvenser för personalen vid högskolorna eller forskningsinstituten. Det har dock ansetts försvaga möjligheterna att öka högskolornas permanenta FoU-satsningar under de kommande åren.

I ett sakkunnigytrande har det framförts att statens FoU-finansiering i inledningsskedet främst har riktats på finansieringen av företag och företagsdriven FoU-verksamhet. Syftet med inriktningen har varit att fungera som hävstång för att öka den privata FoU-finansieringen. För att FoU-målen ska nås krävs det att FoU-systemet utvecklas på ett övergripande sätt. Syftet med inriktningen av finansieringen och finansieringsvillkoren har också varit att stärka förutsättningarna och incitamenten för samarbete mellan företag och offentliga forskningsorganisationer i fråga om FoU-verksamhet.

Utlåtande KuUU 14/2025 rd

Utskottet anser att det är utmärkt att högskolorna från och med 2026 kommer att få permanent finansiering ur FoU-medlen. När FoU-finansieringen ökar måste man också se till att det finns tillräckligt med experter och att högskolornas basfinansiering räcker till. Kompetens kan med fördel tas med i utvecklingen av FoU-verksamheten som helhet. Utskottet instämmer i ett sakkunnigyttrande och konstaterar att det utöver den offentliga FoU-finansieringen enligt lagen om FoU-finansiering också i fortsättningen finns och bör finnas tillgänglig FoU-finansiering som kan användas för kompletterande innovationsåtgärder. I de parlamentariska FoUI-arbetsgrupperna fastställdes det att innovationsfinansieringen inte skulle lämnas utanför lagen om FoU-finansiering, eftersom systemet med företagsstöd är omfattande i Finland.

Utskottet anser det vara viktigt att den parlamentariska FoUI-uppföljningsgruppen deltar intensivt i beredningen av författningsändringar som gäller FoU-finansieringen som helhet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 6.11.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Ari Koponen saf
medlem Maaret Castrén saml
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd (delvis)
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Mia Laiho saml
medlem Sara Seppänen saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Oskari Valtola saml
ersättare Ritva Elomaa saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.